

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

вибору мети, вміння брати відповідальність за особистий вибір та його наслідки, проектування персональної траєкторії навчальної діяльності, ефективність її реалізації з врахуванням особистісних потенційних можливостей та об'єктивної оцінки власних досягнень, корекція і регулювання своєї пізнавальної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богачевська-Хомяк М. Глобальні питання; регіональні цінності? / М. Богачевська-Хомяк // Вісник № 9. Випуск присвячений 10-річчю Програми ім. Фулбрайта в Україні. – 2003. – С. 8–10.
2. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція / Ж. Бодріяр – Харків: Основи, 2004. – 230 с.
3. Бондаренко В. І. Теоретичні і методичні засади формування іміджу майбутнього вчителя технологій у системі виховної роботи педагогічного університету: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.07 / В. І. Бондаренко. – К., 2016. – 489 с.
4. Фуллан М. Сили змін. Вимірювання глибини освітніх реформ; пер. з англ. Галина і Роман Шиян / М. Фуллан. – Львів: Літопис, 2000. – 269 с.
5. Handbook of primary education in Europe / A. Blyth and M. Galton (eds.) – London, 1989. – P. 421.

REFERENCES

1. Bohachevs'ka-Khomyak Marta. Hlobal'ni pytannya; rehional'ni tsinnosti? [Global Issues; Regional values?], Visnyk, Vol. 9. Vypusk prysvyachenyy 10-richchyyu Prohramy im. Fulbrayta v Ukrayini, 2003, pp. 8–10.
2. Bodriyar Zh. Symulyakry i symulyatsiya [Simulacra and Simulation], Kharkiv, Osnovy, 2004. 230 p.
3. Bondarenko V.I. Teoretychni i metodychni zasady formuvannya imidzhu maybutn'oho vchytelya tekhnolohiy u systemi vykhovnoyi roboty pedahohichnoho universytetu [Theoretical and methodological principles of image formation of the future teacher of technology in the system of educational work Pedagogical University], dys. d-ra ped. nauk, 13.00.07, Kyiv, 2016. 489 p.
4. Fullan M. Syly zmin. Vymiryuvannya hlybyny osvitykh reform [The forces of change. Measuring the depth educational reform], L'viv, Litopys, 2000. 269 p.
5. Handbook of primary education in Europe, A. Blyth and M. Galton (eds.), London, 1989. 421 p.

УДК 378.147.091.33-027«195»

В. Б. СОПІГА

ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПРАКТИКИ ЯК КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 1950-Х РОКІВ

Проаналізовано ретроспективні аспекти проведення технологічних та педагогічних студентських практик. Окреслено особливості проходження технологічної і педагогічної практики студентами педагогічних інститутів України в 1950-ті роки. Висвітлено зміст технологічної практики на заводах, де студенти здійснювали ремонт техніки чи виготовляли матеріальні блага. Наведено окремі організаційно-методичні компоненти технологічної та педагогічної практик майбутніми учителями технологій (трудового навчання, техніки, основ виробництва, машинознавства, фізики) на прикладі педагогічних інститутів: Києва, Харкова, Одеси, Вінниці та Кременця. Запропоновано, у контексті вдосконалення технологічної та педагогічної практики сьогодні, брати до уваги окремі організаційно-методичні аспекти з досвіду досліджуваного періоду.

Ключові слова: педагогічна практика, технологічна практика, виробнича практика, учитель технологій, педагогічний інститут.

ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРАКТИКИ КАК КОМПОНЕНТ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГИЙ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ 1950-Х ГОДОВ

Проанализированы ретроспективные аспекты проведения технологических и педагогических студенческих практик. Определены особенности прохождения технологической и педагогической практики студентами педагогических институтов Украины в 1950-е годы. Освещено содержание технологической практики на заводах, в которых осуществляли ремонт техники или изготавливали материальные блага. Приведены отдельные организационно-методические компоненты технологической и педагогической практик будущими учителями технологий (трудового обучения, техники, основ производства, машиноведения, физики) на примере педагогических институтов Киева, Харькова, Одессы, Винницы и Кременца. Предложено, в контексте совершенствования технологической и педагогической практик в современных условиях, принимать во внимание отдельные организационно-методические аспекты из опыта исследуемого периода.

Ключевые слова: педагогическая практика, технологическая практика, производственная практика, учитель технологий, педагогический институт.

V. SOPIGA

TECHNOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PRACTICES AS A COMPONENT OF PREPARING THE TEACHERS OF TECHNOLOGIES IN THE SECOND HALF OF 1950-S

The article deals with the retrospective aspects of technological and pedagogical student practices. The peculiarities of passing the technological and pedagogical practice of students of educational institutions of Ukraine in 1950-s have been outlined. The content of technological practice at the factories where the students work as machine repair technicians has been analyzed. Some organizational and methodological components of technological and pedagogical practices of future teachers of technology (labor training, technics, production bases, Engineering, Physics) at the example of pedagogical institutions of Kyiv, Kharkiv, Odesa, Vinnytsia and Kremenet have been investigated. The necessity of some organizational and methodological aspects of the experience of the investigated period in the context of improving modern technological and pedagogical practice has been provided.

Keywords: pedagogical practice, technological practice, manufacturing practice, technology teacher, pedagogical Institute.

Вдосконалення практичної, прикладної підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ є одним із актуальних завдань реформування української вищої освіти. Важливо вибрати оптимальні форми проходження студентами різних видів практик. Виробничі практики дозволяють майбутнім фахівцям навчитися застосувати знання та вміння у максимально наближених умовах до їх професійної діяльності.

Одним із способів пошуку оптимальних шляхів вдосконалення педагогічної практики студентів є ретроспективний аналіз досвіду минулих років. Різні види практик у педагогічних інститутах впроваджували у 1950-ті роки. Вважаємо за доцільне дослідити цей період.

Зауважимо, що у досліджуваній період поняття «учитель технологій» не було. Однак у зв'язку з тим, що в сучасних умовах здійснюються підготовка учителя технологій, ми використовуємо цю дефініцію як синонім до таких вживаних назв у 1950-ті роки: «учитель трудового навчання», «учитель праці», «учитель виробничого навчання», «учитель загальнотехнічних дисциплін» тощо. Водночас, як синоніми до поняття «технологічна практика», вживалися «виробнича практика» та «навчально-виробнича практика».

Окремі аспекти студентських практик у процесі підготовки майбутніх учителів вивчали ряд науковців. Так, І. Шиманович проаналізувала політехнічні аспекти впровадження практики для майбутніх учителів технологій у 1950–1960-х роках, В. Гаргін з'ясував деякі проблеми виробничих практик у процесі підготовки вчителів трудового навчання у цей період,

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

А. Федорович, Б. Струганець та М. Чепіль аналізували студентські виробничі практики як один з компонентів історико-педагогічної проблеми підготовки вчителів праці.

Мета статті – дослідити проходження технологічних та педагогічних практик майбутніми учителями технологій, які навчалися у педагогічних інститутах України у 1950-ті роки.

У середині ХХ ст. в усіх ВНЗ, у т. ч. педагогічних, перед науковцями-педагогами стояло питання вирішення таких проблем: напрям виробничої практики; принципи залучення студентів до практики; форма, тривалість і характер практики; керівництво практикою, бази практики; звітність студентів за практику [12, с. 24].

Було розроблено проект програми виробничої практики, який надіслало ректорам педагогічних інститутів міністерство освіти УРСР. У перші роки, після запровадження цієї практики, ВНЗ керувалися цим проектом, причому викладачі, методисти, адміністрація інститутів вносили свої корективи та надсилали зауваження і висновки в міністерство щодо його реалізації [5].

У зазначеному проекті передбачався такий алгоритм проведення практики [7]:

1. Виробнича практика студентів III курсу тривала три тижні і проводилась у шостому семестрі. Орієнтовний розподіл часу практики: ознайомлення з підприємством – 2 дні; практична робота на робочому місці – 14 днів; оформлення звіту – 2 дні; 1 день резерву.

2. Виробнича практика студентів V курсу організувалась в десятому семестрі і тривала чотири тижні. Практика проводилась спочатку на стаціонарних силових установках протягом 9 днів, а потім на авторемонтному підприємстві, машинно-тракторній станції (МТС) чи авторемонтному заводі.

Технологічну практику студенти проходили на різних заводах, фабриках, сільськогосподарських й інших підприємствах. Для цього інститути співпрацювали з відповідними суб'єктами господарювання. Цінним був досвід, коли у процесі практики студенти працювали з найсучаснішою технікою. Також сприяло підготовці майбутніх учителів технологій проходження практики на автомобільних заводах, авторемонтних станціях та в аналогічних організаціях, які безпосередньо були пов'язані з обслуговуванням автомобільної техніки та запчастин до неї. Тому проаналізуємо досвід педагогічних інститутів, студенти яких проходили практику в таких установах.

Перед проведенням практики методисти кафедри чи уповноваженні представники інституту ознайомлювалися з особливостями роботи заводів або підприємств, потім спільно з керівництвом узгоджували організаційні питання та методику, яку потрібно застосовувати, складали план роботи та черговість робіт у цехах й уточняли види робіт, які повинні були виконувати студенти.

У Київському педагогічному інституті базою для технологічної практики були: Дарницький і Київський вагоноремонтні заводи, авторемонтні заводи [13]. Під час практики студенти ознайомлювалися з основними моделями металорізальних та деревообробних верстатів та особливістю їх експлуатації. Ознайомлювалися з роботою вантажопідійомних машин і механізмів, ремонтом електричних машин і приладів.

На Київському вагоноремонтному заводі практика проходила в ремонтно-слюсарному та інструментальному цехах. Студенти працювали на металообробних верстатах, виготовляли деталі та інструменти. Крім цього, вони отримували відомості про механічне обладнання цехів заводу: ковальського, механічного, цеху для лиття деталей. У кінці практики студенти мали можливість скласти іспити для присвоєння професії столяра або слюсаря (1–2 розряду).

Студентів Київського педагогічного інституту, які проходили виробничу практику на авторемонтних заводах, поділяли на групи відповідно до робочих місць для безпосереднього виконання ремонту вузлів автомобілів. Досвід роботи цього інституту показав, що таку практику доцільно проводити на IV курсі, після вивчення студентами відповідних технічних дисциплін. У процесі практики, студенти поглиблювали свої знання з автотракторної справи, що суттєво допомагало їм отримати посвідчення водія, вдосконалити загальновиробничі знання та навички, які необхідні вчителю трудового навчання, виробничого навчання, автосправи тощо.

Також виробничу практику було організовано для студентів фізичного відділення Харківського педагогічного інституту у 1956–1957 н. р. Там виробничим майданчиком для

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

студентів III курсу були машинобудівні заводи, а саме: тракторний, електромеханічний, турбінний, «Серп і молот». Студенти IV курсу цього інституту проходили практику на авторемонтних заводах № 1 і № 4 [11, арк. 2].

Кременецький педагогічний інститут, щоб надати студентам можливість проходити виробничу практику, уклав угоди з такими підприємствами: заводами інструментальним і «Сільмаш» у Львові, Дрогобицьким нафтопереробним заводом, Калуським камінним комбінатом, маслозаводом і пивзаводом у Кременці [10, арк. 24].

У Вінницькому педагогічному інституті виробничу практику розпочали проводити на рік раніше, ніж в інших ВНЗ (1955–1956 н. р.). Для цього практика студентів II курсу в піонерських таборах була замінена на практику в МТС для вивчення сільськогосподарських машин [8, арк. 24].

Студенти педагогічних інститутів під час технологічної практики, як правило, працювали спочатку кілька днів дублерами, а потім самостійно. Вони виконували такі ж операції, як працівники підприємства, але меншої складності та відповідальності.

Після проходження практики проводилася підсумкова конференція в інституті. У ній брали участь члени відповідних кафедр, декан або заступник декана факультету, представники адміністрації інституту та підприємства, в якому студенти проходили практику. Студенти готували письмові звіти та усно доповідали керівнику практики.

Отже, студенти під час технологічної практики на заводах та підприємствах мали змогу поглибити свої знання з матеріалознавства, технології виготовлення та ремонту техніки автосправи, ознайомитися з особливостями роботи на виробництві тощо.

Важливо було, щоб майбутні вчителі технологій мали не тільки технологічну підготовку, а й навчилися використовувати педагогічні знання та вміння під час навчання в інституті. Для цього у ВНЗ організували педагогічну практику. Вона давала можливість студентам «випробувати» себе в ролі вчителя, а викладачам проаналізувати недоліки методичної підготовки майбутніх педагогів, зробити висновки та внести відповідні корективи у зміст навчання методики викладання профільних предметів.

ВНЗ заздалегідь склали договори зі школами про проведення в них педагогічної практики. В інститутах перед її проведенням проводилися наради зі студентами-практикантами, на яких майбутніх учителів ознайомлювали з програмою та формами організації практики [3, арк. 32–35].

Педагогічна практика проходила на IV і V курсах при п'ятирічному навчанні, а при чотирирічному – на III і IV курсах у міських і сільських школах. Майбутніх учителів фізики та основ виробництва направляли для проходження практики, як правило, у школи з виробничим навчанням. Вони викладали електротехніку, машинознавство, автосправу, здійснювали керівництво практикою школярів на заводах або інших підприємствах.

Педагогічна практика студентів V курсу проводилася, зазвичай, у старших класах загальноосвітніх шкіл. Під час неї студенти виконували обов'язки вчителя своєї спеціальності та класного керівника в класі, за яким були закріплені. У період, коли в школах існувало обов'язкове виробниче навчання (1958–1965 рр.), практикувалося надавати студентам обов'язки завуча з виробничого навчання.

Після закінчення педагогічної практики всі студенти здавали певні документи: конспекти уроків і виховних заходів, щоденники, рецензії, протоколи обговорення уроків і звіти [3, арк. 36–41].

У ряді ВНЗ педагогічну практику проводили в три етапи [4].

Ознайомлювальна педагогічна практика. Вона здійснювалася без відриву від навчальних занять, студенти ознайомлювалися з піонерською роботою в школах, діяльністю учнівських гуртків тощо.

Активна практика. Студенти під керівництвом методистів проводили залікові уроки, виконували обов'язки класних керівників і керівників предметних гуртків.

Стажерська практика. Вона розпочиналася в останній декаді серпня і закінчувалася у кінці вересня або на початку жовтня. Студенти брали участь у вчительських серпневих конференціях, складанні календарних планів тощо. Під керівництвом досвідчених учителів школи студент-стажист вів усю навчально-виховну роботу в закріпленому за ним класі.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

З точки зору сьогодення перший зазначений етап не можна назвати педагогічною практикою. Це було фактично ознайомлення студентів з роботою дитячих оздоровчих закладів. Організацію роботи другого і третього етапу доцільно взяти до уваги при плануванні педагогічної практики в сучасних умовах.

У ВНЗ під час практики студенти виготовляли та удосконалювали наочні посібники і ТЗН. Наприклад, студенти-фізики Одеського державного університету ім. І. І. Мечнікова для кожної школи, в якій проходили педагогічну практику, виготовляли по 8–10 наочних посібників [2, с. 81]. Такий підхід стимулював студентів і працівників шкіл до плідної співпраці.

Підготовка студентів до викладання автосправи на фізико-математичних факультетах педагогічних інститутів здійснювалася впродовж всього періоду навчання, де простежувалися такі поетапні елементи:

На I–II курсах студенти засвоювали знання про фізичні закони роботи автомобілів у процесі лекцій і лабораторно-практичних занять.

На III–V курсах підготовка студентів до викладання автосправи здійснювалася так:

- проходження практики на автозаводах чи автопідприємствах;
- виконання курсових і лабораторних робіт з машинознавства або автотракторного практикуму;
- вивчення курсу методики викладання основ виробництва або машинознавства;
- педагогічна практика в загальноосвітній школі.

Особливості проведення педагогічної практики детальніше розглянемо на прикладі фізико-математичного факультету Київського педагогічного інституту в 1956–1957 навчальному році [9, арк. 14–16]. Зосереджуємось на цьому навчальному році, оскільки саме тоді для майбутніх учителів технологій запроваджувалася технологічна практика, яку ми розглядаємо у цій статті.

У 1956–1957 н. р. педагогічна практика проходила приблизно у 50 школах м. Києва і майже 10 у сільській місцевості [9, арк. 14–16]. Кожний студент повинен був пройти практику протягом восьми тижнів у середній школі на робочому місці вчителя. В обов'язки практиканта входило все те, що виконує вчитель як педагог і як класний керівник.

Кожен студент III курсу мав провести впродовж шести тижнів 4–6 пробних уроків з наступним їх аналізом і протоколом і після закінчення практики зробити звіт про свою роботу на педагогічній раді школи.

Щодо організації практики, то перед її початком на кожному факультеті були проведені курсові вступні конференції та інструктивні наради груповодами-методистами. Після закінчення практики на факультетах проходили тематичні заключні конференції.

Викладачі інститутів вимагали від студентів обов'язкового використання наочних посібників і приладів. Для уніфікації всього процесу практики всі практиканти отримували інструкції з таких питань: 1) як скласти конспект уроку; 2) як аналізувати урок; 3) як оцінювати урок; 4) як протоколювати урок; 5) як складати індивідуальний робочий план своєї практики.

Контроль за проходженням практики здійснювався завідувачем практики та загальноінститутським керівником практики.

Щоб зрозуміти, як проходила педагогічна практика в досліджуваній період у регіональних ВНЗ, візьмемо для прикладу Кременецький педагогічний інститут. Педагогічна практика у 1956–1957 н. р. тривала в ньому вісім тижнів у сьомому семестрі, переважно у VIII–X класах міських та сільських шкіл з 25.08.1956 р по 29.10.1956 р. За даними архівних джерел [10], вона проходила не тільки у школах Кременця, а й у сусідніх містах та селищах міського типу: Збараж, Тернополі, Вишнівці, Почаєві, Шумську.

У кінці серпня перед початком практики кафедри провели колоквиуми з метою перевірки, як студенти ознайомлені з шкільними підручниками, програмами та програмованими матеріалами. Кожен студент провів по 20–35 уроків під час стажерської практики, відвідав по 20–30 уроків вчителів, які викладали предмети відповідної спеціальності.

Під час стажерської практики студенти були у ролі вчителів та класних керівників. Вони проводили уроки згідно з розкладам у тих класах, до яких були прикріплені як помічники

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

класного керівника. Всі уроки і виховні заходи студенти готували без допомоги вчителів і методистів.

Проведене дослідження дозволяє зробити певні висновки:

1. Технологічна (виробнича) практика передбачала роботу студентів педагогічних інститутів на підприємствах, які виготовляли матеріальні блага. Основними базами практики були потужні місцеві заводи. Студенти ознайомилися та вчилися користуватися тогочасними інструментами й обладнанням, працювали дублерами біля досвідчених працівників або самостійно виконували нескладні виробничі завдання. У процесі практики студенти вели щоденник, на основі записів в якому звітували у кінці проходження практики на підсумковій конференції.

Педагогічна практика проходила у звичайних середніх школах або в школах з виробничим навчанням. Практиканти здійснювали навчання учнів середніх та старших класів. Майбутні вчителі фізики, основ виробництва або трудового навчання (технологій) навчали старшокласників фізики, техніки, електротехніки, машинознавства, автосправи чи іншої техніки на основах виробництва.

В сучасних умовах, здійснюючи пошук шляхів вдосконалення проведення технологічних і педагогічних практик для майбутніх учителів технологій, варто взяти до уваги досвід проведення таких практик у 1950-ті роки. Доцільно, зокрема, звернути увагу на таке: проходження технологічної практики не тільки в місцевих підприємствах, а й в інших населених пунктах з метою забезпечення умов, максимально наближених до майбутньої професійної діяльності; надання можливості студентам під час технологічної практики отримати розряди робітничих професій; виготовлення наочних посібників у процесі проходження педагогічної практики; організація частини практики в останній декаді серпня з метою надання студентам можливості брати участь у вчительських серпневих конференціях або методичних об'єднаннях чи нарадах, складанні календарних планів тощо.

У подальших наукових пошуках варто здійснити ретроспективне дослідження методичних аспектів проведення технологічних та педагогічних практик у школах з виробничим навчанням. Доцільно шукати шляхи вдосконалення проведення технологічних практик на сучасних підприємствах та педагогічних практик у школах з технологічним профілем навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаргін В. Становлення системи підготовки вчителів трудового навчання в Україні (друга половина ХХ століття 50-60 роки) / В. Гаргін // Технологічна освіта: досвід, перспективи, проблеми. – 2010. – № 6. – С. 10–17.
2. Грановська В. І. З досвіду організації педагогічної практики / В. І. Грановська // Праці і матеріали науково-методичної ради; ред. Г. Т. Антоша. – К., 1961. – Вип. VIII: Виробнича і педагогічна практики. – С. 81–82.
3. Зведений річний звіт про педагогічну роботу вузів за 1949–1950 рр. Центральний державний архів вищих органів влади України (далі – ЦДАВО України). Ф. 166, оп. 15, спр. 822, арк. 91.
4. Крицький О. Є. Організація та проведення педагогічної практики / О. Є. Крицький // Праці і матеріали науково-методичної ради; ред. Г. Т. Антоша. – К., 1961. – Вип. VIII: Виробнича і педагогічна практики. – С. 83–84.
5. Лист Міністерства освіти УРСР від 21.01.1957. ЦДАВО України. Ф. 166, оп. 15, спр. 2082, арк. 7.
6. Про підготовку педагогічних кадрів у педагогічних навчальних закладах західних, Ізмаїльської, Чернівецької та Закарпатської областей УРСР: постанова Ради Міністрів УРСР № 1546 від 22.05.1950 р. ЦДАВО України. Ф. 166, оп. 15, спр. 764, арк. 150–154.
7. Проект програми виробничої практики студентів фізико-математичного факультету, педагогічних інститутів, спеціальність фізика, основи виробництва, креслення. ЦДАВО України. Ф. 166, оп. 15, спр. 2082, арк. 8–21.
8. Річний звіт про роботу Вінницького педагогічного інституту за 1956–1957 навчальний рік. ЦДАВО України. Ф. 166, оп. 15, спр. 2085, арк. 1–57.
9. Річний звіт про роботу Київського педагогічного інституту за 1956–1957 навчальний рік. ЦДАВО України. Ф. 166, оп. 15, спр. 2088, арк. 1–69.
10. Річний звіт про роботу Кременецького педагогічного інституту за 1956–1957 навчальний рік. ЦДАВО України. Ф. 166, оп. 15, спр. 2094, арк. 1–71

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

11. Річний звіт про роботу Харківського педагогічного інституту за 1956–1957 навчальний рік. ЦДАВО України. Ф. 166, оп. 15, spr. 2102, арк. 1–103.
12. Русаков М. Г. Про заходи поліпшення практичної підготовки студентів, які навчаються без відриву від виробництва / М. Г. Русаков // Праці і матеріали наук.-метод. ради; ред. Г. Т. Антоша. – К., 1961. – Вип. VIII: Виробнича і педагогічна практики. – С. 24–29.
13. Степенко В. П. Роль производственной практики в подготовке учителя физики и труда / В. П. Степенко // О подготовки учителей общетехнических и производственных дисциплин для средней общеобразовательной школы: сб. статей; под ред. К. А. Ивановича; сост. сб. Н. П. Суворов. – М.: Изд-во Акад. пед. наук РСФСР, 1962. – С. 141–145.
14. Струганець Б. В. Підготовка учителів трудового навчання у вищих навчальних закладах України (1958–1994 рр.): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Б. В. Струганець. – Тернопіль, 1995. – 161 с.
15. Чепіль М. М. Підготовка вчителя трудового навчання: історія, реалії та перспективи: монографія / М. М. Чепіль, А. В. Федорович. – Дрогобич: ДДПУ ім. І. Франка, 2008. – 240 с.
16. Шиманович І. О. Практика в системі політехнічної підготовки майбутніх учителів (50-ті – початок 60-х років ХХ ст.) / І. О. Шиманович // Педагогічний альманах: зб. наук. праць / Південноукр. регіон. ін-т післядиплом. освіти пед. кадрів. – Херсон, 2011. – Вип. 10. – С. 305–309.

REFERENCES

1. Gargin V. V. Stanovlennya sy'stemy` pidgotovky` vchy`teliv trudovogo navchannya v Ukraini (druga polovy`na XX stolittya 50-60 roky`) [Becoming of system of preparation of teachers of labour studies is in Ukraine (second half of XX age 50-60 years)]. *Technologichna osvita: dosvid, perspektyvy`, problemy`, Pereyaslav-Xmel`ny`cz`ky`j*, 2010, Vol. 6, pp. 10–17.
2. Granovs`ka V. I. Z dosvidu organizaciji pedagogichnoyi prakty`ky` [The experience of teaching practice]. *Praci i materialy` naukovy`chnoyi rady`, red. G. T. Antosha, Min-vo vy`shhoyi i seredn`oyi osvity` URSR, Ky`yiv. derzh. un-t im. T. G. Shevchenka, Ky`yiv, 1961, Vol. VIII. Vy`robny`cha i pedagogichna prakty`ky`, pp. 81–82.*
3. Zvedeny`j richny`j zvit pro pedagogichnu robotu vuziv za 1949–1950 rr. [The consolidated annual report on the teaching work of universities for the 1949-1950 year]. *Central`ny`j derzhavny`j arxiv vy`shhy`x organiv vldy` Ukrainy` (dali [under] – CzDAVO Ukrainy`)*. F. 166, op. 15, spr. 822, ark. 91.
4. Kry`cz`ky`j O. Ye. Organizaciya ta provedennya pedagogichnoyi prakty`ky` [Organization of teaching practice]. *Praci i materialy` naukovy`chnoyi rady`, red. G. T. Antosha, Min-vo vy`shhoyi i seredn`oyi osvity` URSR, Ky`yiv. derzh. un-t im. T. G. Shevchenka, Kyiv, 1961, Vol. VIII. Vy`robny`cha i pedagogichna prakty`ky`, pp. 83–84.*
5. Ly`st Ministerstva osvity` URSR vid 21.01.1957 [Letter of the Ministry of Education USSR from 01.21.1957]. *CzDAVO Ukrainy`*, F. 166, op. 15, spr. 2082, ark. 7.
6. Pro pidgotovku pedagogichny`x kadriv u pedagogichny`x navchal`ny`x zakladax zaxidny`x, Izmayil`s`koyi, Chernivecz`koyi ta Zakarpats`koyi oblastej URSR : postanova Rady` Ministriv URSR № 1546 vid 22.05.1950 r. [On training of teaching staff in educational institutions western Ismail, Chernivtsi, and Zakarpattia regions of the USSR: USSR Council of Ministers Decree number 1546 of 22.05.1950]. *CzDAVO Ukrainy`*. F. 166, op. 15, spr. 764, ark. 150–154.
7. Proekt programy` vy`robny`choyi prakty`ky` studentiv fizy`ko-matematy`chnogo fakul`tetu, pedagogichny`x insty`tutiv, special`nist` fizy`ka, osnovy` vy`robny`cz`tva, kreslennya [The draft program of students' practical training of physics and mathematics faculty, educational institutions, specialty physics, fundamentals of production drawings]. *CzDAVO Ukrainy`*. F. 166, op. 15, spr. 2082, ark. 8–21.
8. Richny`j zvit pro robotu Vinny`cz`kogo pedagogichnogo insty`tutu za 1956–1957 navchal`ny`j rik [The annual report of the Vinnytsia Pedagogical Institute 1956-1957 academic year]. *CzDAVO Ukrainy`*. F. 166, op. 15, spr. 2085, ark. 1–57.
9. Richny`j zvit pro robotu Ky`yivs`kogo pedagogichnogo insty`tutu za 1956–1957 navchal`ny`j rik [The annual report of the Kiev Pedagogical Institute for the 1956-1957 academic year]. *CzDAVO Ukrainy`*. F. 166, op. 15, spr. 2088, ark. 1–69.
10. Richny`j zvit pro robotu Kremenez`kogo pedagogichnogo insty`tutu za 1956–1957 navchal`ny`j rik [The annual report of the Kremenets Pedagogical Institute 1956-1957 academic year]. *CzDAVO Ukrainy`*. F. 166, op. 15, spr. 2094, ark. 1–71.
11. Richny`j zvit pro robotu Xarkivs`kogo pedagogichnogo insty`tutu za 1956–1957 navchal`ny`j rik [The annual report on the activities of the Kharkov Pedagogical Institute 1956-1957 academic year]. *CzDAVO Ukrainy`*. F. 166, op. 15, spr. 2102, ark. 1–103.
12. Rusakov M. G. Pro zaxody` polipshennya prakty`chnoyi pidgotovky` studentiv, yaki navchayut`sya bez vidry`vu vid vy`robny`cz`tva [On measures to improve the practical training of students studying on the job]. *Praci i materialy` nauk.-metod. rady`, red. G. T. Antosha, Min-vo vy`shhoyi i sered. osvity` URSR,*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

- Ky'yiv. derzh. un-t im. T. G. Shevchenka, Ky'yiv, 1961, Vol. VIII. Vy'robny'cha i pedagogichna prakty'ky', pp. 24–29.
13. Stepenko V. P. Rol' proizvodstvennoj praktiki v podgotovke uchitelja fiziki i truda [The role of the practical training in the preparation of the teacher of physics and labor]. O podgotovki uchitelej obshhetehnicheskikh i proizvodstvennyh disciplin dlja srednej obshheobrazovatel'noj shkoly. sb. statej, pod red. K. A. Ivanovicha. sost. sb. N. P. Suvorov, Moscow, Izd-vo Akad. ped. nauk RSSSR, 1962, pp. 141–145.
 14. Struganecz' B. V. Pidgotovka uchy'teliv trudovogo navchannya u vy'shhy'x navchal'ny'x zakladax Ukrainy' (1958–1994). Dy's, kand. ped. nauk [Training of teachers of labor studies at higher educational institutions of Ukraine (1958–1994). Dr. ped. sci. diss], Ternopil, 1995, 161 p.
 15. Chepil' M. M., Fedorovy'ch A. V. Pidgotovka vchy'telya trudovogo navchannya: istoriya, realiyi ta perspektyvy' [Training of teachers of labor studies: history, realities and prospects]. Monografiya, za red. M. M. Chepil', Drogoby'ch, DDPU im. Ivana Franka, 2008, 240 p.
 16. Shy'manovy'ch I. O. Prakty'ka v sy'stemi politexnichnoyi pidgotovky' majbutnix uchy'teliv (50-ti – pochatok 60-x rokov XX st.) [Practice in the system of polytechnic training of future teachers (50's – early 60-th of XX century)]. Pedagogichny'j al'manax, zb. nauk. pr., Pivdenoukr. region. in-t pislyady'plom. osvity' ped. kadriv, Xerson, 2011, Vol. 10, pp. 305–309.

УДК 371.13:37.035.3

I. В. КОТИК

СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВА МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Виявлено та обґрунтовано структурно-змістові компоненти моделі процесу фахової підготовки майбутніх вчителів трудового навчання, складовими якої є розкриття змісту понять «трудове навчання» та «технологія», визначення теоретико-методологічної основи процесу фахової підготовки, основні принципи та підходи, на яких вона заснована, мета і завдання, шляхи і засоби досягнення, форми і домінуючі методи, суб'єкти взаємодії та виховного впливу, критерії підготовленості (компетентність). Заключним компонентом структурно-змістової моделі підготовки вчителя трудового навчання визначено вимоги щодо його професійної компетентності, що є критерієм фахової підготовленості. Орієнтація на кваліфікаційні характеристики вчителя трудового навчання дасть можливість в подальшому розвинути особистісні якості вчителя та підвищити його педагогічну майстерність.

Ключові слова: вчитель, трудове навчання, фахова підготовка, структурно-змістова модель.

И. В. КОТИК

СТРУКТУРНО-СОДЕРЖАТЕЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ПРОЦЕССА СПЕЦИАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ

Выявлены и обоснованы структурно-содержательные компоненты модели процесса профессиональной подготовки будущих учителей трудового обучения, составляющими которой является раскрытие содержания понятий «трудоное обучение» и «технология», определение теоретико-методологической основы процесса профессиональной подготовки, основные принципы и подходы, на которых она основана, цели и задачи, пути и средства достижения, формы и доминирующие методы, субъекты взаимодействия и воспитательного воздействия, критерии подготовленности (компетентность). Заключительным компонентом структурно-содержательной модели подготовки учителя трудового обучения определены требования к его профессиональной компетентности, которая является критерием профессиональной подготовленности. Ориентация на квалификационные характеристики учителя трудового обучения позволит в дальнейшем развить личностные качества учителя и повысит его педагогическое мастерство.